

Praesis, ut prosis,

toto pro latinu typické úsporné vyjádření – Stůj v čele, abys mohl prospívat – plně vystihuje profesní dráhu a osobní nasazení profesora Pavla Olivy.

Jeho aktivní vědecká dráha je nerozlučně spjata s pracovišti Akademie věd – zprvu s Historickým ústavem, a po neblahých událostech 68. roku s Kabinetem pro studia řecká, římská a latinská (dnešním Kabinetem pro klasická studia). V Historickém ústavu ČSAV působil od jeho založení v r. 1952 až do r. 1970, kdy byl násilně „odejit“, bylo mu však umožněno pokračovat v ideologicky méně exponovaném Kabinetu (stejný osud postihl i spoluautora knihy, Jana Buriana). V letech 1962–1970 se stal předsedou vědeckého kolegia historie při ČSAV, v r. 1965 byl zvolen členem korespondentem ČSAV. Díky těmto vysokým pozicím v rámci ČSAV získal větší možnost prosazovat zájmy klasických studií. Stál u zrodu Výboru pro podporu klasických studií v socialistických zemích, jehož trvalým dědictvím je dodnes vycházející oborové vědecké periodikum Eirene.

Od sedmdesátých let 20. století, tedy po celou dobu svého působení v Kabinetu, se Pavel Oliva systematicky věnuje tomu, co považuje za svoji samozřejmou povinnost – překladům antických řeckých autorů a monografiím o antických dějinách, které oslovují celou čtenářskou obec. Sérií monografií pokryl řecké dějiny v celém rozsahu a společně s Janem Burianem napsal monumentální a velice úspěšné „Civilizace starověkého Středomoří,“ které se v těchto dnech dočkaly druhého vydání. V této záslužné práci Pavel Oliva pokračuje i v 21. století. Historická práce pro něj nikdy nebyla zaměstnáním, ale vždy posláním. Tento postoj byl dán jeho drastickou životní zkušeností; od osmnácti let byl donucen žít po čtyři roky v nacistických koncentračních táborech, v nichž zahynula většina příslušníků jeho rodiny. Osobní prožitek rozpadu Evropy ho přivedl k přesvědčení, že je nutné nejen studovat kořeny této civilizace, ale také intenzivně pečovat o její budoucnost.

Pavel Oliva svůj čas vždy dělil rovnoměrně mezi osvětovou činnost, organizaci vědeckého bádání a svůj vlastní vědecký výzkum. Inicioval a autorsky se podílel na celé řadě vědeckých projektů, řídil práci stálých komisí a organizoval vědecká setkání. Ještě před nástupem

tuhé normalizace byl jmenován delegátem ČSAV v Mezinárodní akademické unii (UAI), v oboru humanitních věd vysoce respektované instituce. Ta byla založena krátce po první světové válce (u jejího zrodu stála i Česká akademie věd a umění) se základním posláním vytvářet podmínky pro mezinárodní spolupráci na velkých badatelských projektech a edičních řadách, přesahujících personální kapacitu národních akademií. Záhy byl zvolen za člena řídicího výboru a na období 1988–1991 za místopředsedu UAI. Díky tomu mohl aktivně spoluvytvářet vědeckou politiku akademické Unie, a netřeba zvláště zdůrazňovat, že jemu vděčili čeští a slovenští badatelé za rozšíření možností mezinárodní spolupráce v oblasti humanitních věd, např. na projektech *Corpus vasorum antiquorum*, *Lexicon iconographicum mythologiae classicae*, *Dictionnaire du latin médiéval*, *Corpus philosophorum medii aevi*, *Tabula imperii Romani* (opět s Janem Burianem).

V této instituci zanechal významné stopy, jak jsem se mohl na vlastní oči přesvědčit při zasedání řídicího výboru UAI před třemi lety v Praze, na němž byl přivítán jako čestný host a celosvětově uznávaný představitel nejstarší české badatelské generace.

Není náhodou, že dnešní malá slavnost se koná na půdě Akademie věd ČR. Těžiště činnosti profesora Pavla Olivy spočívalo vždy v této instituci, která mu v době reálného socialismu umožňovala nejen slušně přežít, ale snažila se vytvořit mu příznivé podmínky, v nichž mohl pokračovat ve své vědecké práci a setrvale přispívat k rozvoji humanitních oborů.

Vážený pane profesore, dovoluji mi, abych Vám poděkoval jménem svým a jménem Vašeho kmenového pracoviště za úctyhodné dílo. A zde přítomnému nakladateli, svému dávnému kolegovi Josefu Šmatlákovi, za obětavost a neúmornou píli, kterou osvědčil a stále osvědčuje při vydávání nejen tohoto titulu, ale širokého spektra hodnotných děl z oboru antické kultury a vzdělanosti.